



Wooncongres 2019 – Circulaire woningbouw in NL

Wouter Kersten en Ad Straub

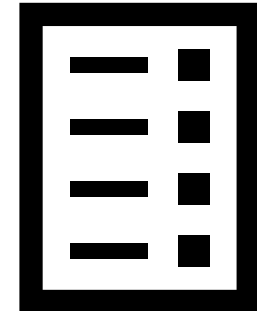
4 december 2019

Amersfoort



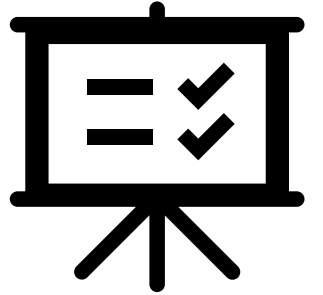
# Hoe werkt deze sessie (2x)

- Uitleg van de sessie
- Kort, enkele uitkomsten project
- Panel voorstellen
- Discussie tussen panel en deelnemers
  - Panel lid kiest nummer 1-10, ieder nummer is een ander onderwerp
  - Zelfde of ander panel lid geeft aftrap over dat onderwerp
  - Discussie met panel o.b.v. vragen uit zaal
  - 4, max 5 onderwerpen
- Laatste vragen



# Uitleg van de sessie

- Eind activiteit t.b.v. project Circulaire Woningbouw in NL
- Uitkomst zijn cases, patronen (ABC, ontwikkelingen, lessen)
- Met name m.b.t. de patronen: nog 1 'check back' met het werkveld
- Vandaag: discussie over enkele onderwerpen, nog geen 'gedane zaak'
- Onderwerpen passen bij panel en publiek, verschillende invalshoeken
- Laatste input voor eindpublicatie
- Geen directe Tips of How To's, zelf destilleren = meeste leren



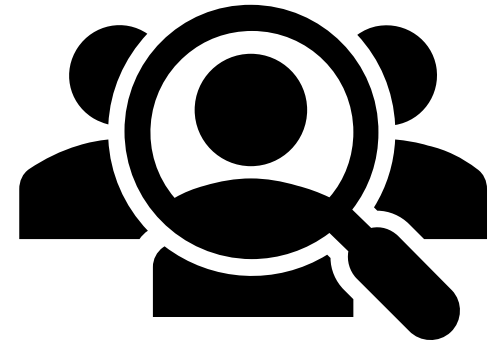
# Kort enkele duidelijke uitkomsten

- **Samenhang en Samengang**
- Belangrijkste doelen van circulaire woningbouw:
  - Milieu-effectiviteit
  - Slim omgaan met schaarser wordende middelen
  - Hoogwaardig (her)gebruik
- Meer vragen stellen op hoge R-ladder treden levert betere antwoorden
- Anders samenwerken cruciaal, het is vooral mensenwerk
- Fiscale maatregelen aan zowel vraag als aanbod kant wenselijk
- Harde cijfers belangrijk, een aansprekende visie evenzeer



# Voorstellen panel

- Marieke van den Wijngaard (Woonbedrijf)
- Harwil de Jonge (Heijmans Vastgoed)
- Thijs Voncken (Woonlinie)



# Discussie onderwerpen - keuze

Onderwerp

1

Onderwerp

2

Onderwerp

3

Onderwerp

4

Onderwerp

5

Onderwerp

6

Onderwerp

7

Onderwerp

8

Onderwerp

9

Onderwerp

10

# Laatste vragen?

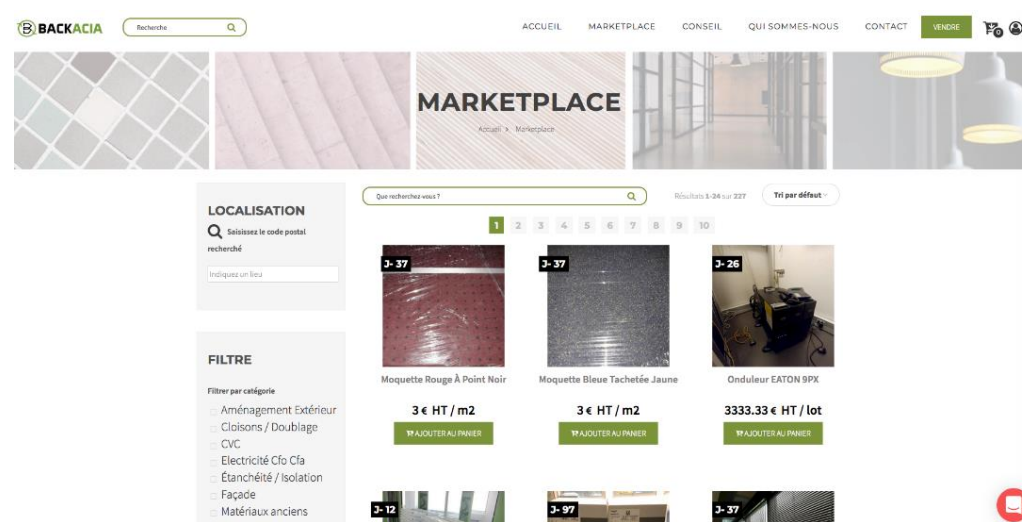
[Terug](#)

- Niet behandelde onderwerpen
- Grootste zorg
- Grootste (onbenutte) potentie





Circulaire materiaalstromen behelzen verschillende schaalniveaus. In hoeverre is **lokale identiteit** (bv hergebruik van materiaal op de plek waar iets wordt gesloopt) belangrijker of juist meer **regionaal of nationaal werken als dat (kosten)efficiënter** is, bv materiaal van een plek laten komen die direct het juiste kan leveren?





# Onderwerp 2: perceptie over hergebruik

[menu](#)

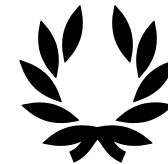
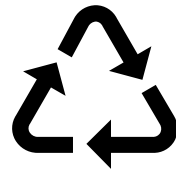
Naar jullie ervaring, als het gaat over **hergebruik** van bestaande materialen in woningen, overheerst dan de **perceptie** van “Goed, circulair, karakter, zonde om het niet te doen” of “Oud spul, is dat nog wel veilig en gezond, 2<sup>e</sup> hands is wat armoedig” en wat merken jullie daar van bij **plannen en uitvoeren van projecten?**



Niets staat stakeholders in de weg om **ambitieuze uitvraag** te doen qua circulariteit dan wettelijk nodig is, waarmee marktpartijen die voorlopen hun **voorsprong** kunnen laten gelden. Welke aandrang en ruimte voelt u daar in de praktijk toe? Voor opdrachtgevers qua **ruimte nemen**, voor opdrachtnemers qua **profielen**.



Welke **drijfveren** zijn voor **bewoners** doorslaggevend om circulariteit te omarmen en om zich er überhaupt voor te interesseren? Welke argumenten **slaan beter aan** dan andere? Indien financieel, via welke invalshoek? (aankoop, maandelijkse kosten, fiscale voordelen).



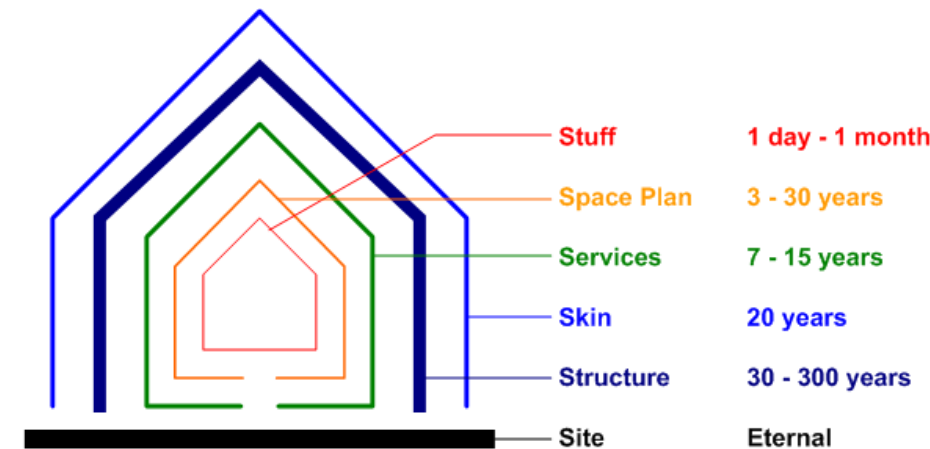
Als circulaire woningbouw wordt gezien vanuit het **perspectief van gebiedsontwikkeling**, ontstaan er dan meer en betere **kansen** iets met het thema circulariteit te doen, waarom (niet) en zo ja welke **voordelen** heeft dat dan?



# Onderwerp 6: Product-as-a-Service

[menu](#)

We horen veel over “Product-as-a-Service” verdienmodellen als **aanjager van circulariteit**. Maar als het gaat over woningen, zowel van corporaties als individueel, wat zijn dan gebouw componenten die zich hier **meer en minder voor lenen** en waarom. En hoe verschilt dat per perspectief? (bewoner, eigenaar, leverancier)



Stewart Brand's 6 S's from *How Buildings Learn*

Uit het oogpunt van niet alleen financiële, maar ook **maatschappelijke kosten en baten**, welke thema's probeer je in projecten (**mee**) **te koppelen** met circulaire woningbouw? Denk aan energietransitie, gezondheid, klimaatadaptatie.





# Onderwerp 8: bio-based materialen

[menu](#)

Volgens sommigen kan je geen circulaire woningbouw plegen zonder massaal gebruik te maken van **bio-based materialen** waaronder hout. Staat dit bij jullie **op de radar**, op welke manier, waarom wel/niet en wat zijn volgende stappen op dit gebied?



Bron: FBS



Je kan eisen stellen aan een woning in technische zin (**wat is het**), maar ook qua doel/ prestatie (**wat doet het**). Het 1e perspectief geeft meer **zekerheid** over wat precies wel en niet mag (bv materialen), de 2e stuurt meer op wat je eraan hebt. Wat is uw visie op dat zogeheten **prestatie-denken**, en hoe **voorkom je onbedoelde gevolgen** zoals een te losse interpretatie?



Circulariteit vergt een **andere manier van denken** en vaak ook **samenwerking** tussen partijen. Ziet u deze noodzaak ook, inclusief zelf samenwerken met '**unusual suspects**' om circulaire woningbouw actief een kans te geven? Wat is uw visie hierop, welke voor- en nadelen ziet u,

Welke (eigen) **voorbeelden** heeft u?

